

Sygn. akt II CSKP 34/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska (przewodniczący)

SSN Marcin Krajewski

SSN Ewa Stefańska (sprawozdawca)

Protokolant Anna Banasiuk

w sprawie z powództwa I. M. i R. M.
przeciwko P. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na rozprawie
w Izbie Cywilnej w dniu 10 czerwca 2021 r.,
skargi kasacyjnej powodów
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 5 grudnia 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

1) oddała skargę kasacyjną;

2) zasądza od powodów I. M. i R. M. na rzecz pozwanego P. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. kwoty po 2.025 zł (dwa tysiące dwadzieścia pięć złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym 14 czerwca 2013 r. powodowie I. M. oraz R.M. domagali się zasądzenia od pozwanego P. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. na ich rzecz łącznie kwoty 260 000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, obejmującej kwoty po 50 000 zł tytułem odszkodowania odpowiadającego nakładom koniecznym do zapewnienia właściwego klimatu akustycznego dwóm budynkom mieszkalnym zlokalizowanym na nieruchomościach położonych w P. przy ul. (...) i (...) oraz kwoty po 80 000 zł tytułem odszkodowania za zmniejszenie wartości tych nieruchomości. Po sporządzeniu opinii przez biegłych sądowych z dziedziny akustyki, budownictwa i wyceny nieruchomości, na rozprawie 7 grudnia 2017 r. powodowie rozszerzyli żądanie pozwu w zakresie roszczenia o odszkodowanie odpowiadające nakładom koniecznym do zapewnienia właściwego klimatu akustycznego należącym do nich budynkom, domagając się zasądzenia z tego tytułu na ich rzecz łącznie kwoty 105 003,50 zł z odsetkami ustawowymi od 14 czerwca 2013 r. do dnia zapłaty (przy czym od 1 stycznia 2016 r. - z odsetkami ustawowymi za opóźnienie).

Wyrokiem z 21 grudnia 2017 r. Sąd Okręgowy w P. zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 136 544 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 7 stycznia 2017 r. do dnia zapłaty tytułem zmniejszenia wartości nieruchomości oraz kwotę 105 003,50 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 7 stycznia 2017 r. do dnia zapłaty tytułem pokrycia kosztów ochrony akustycznej budynków, zaś w pozostałym zakresie powództwo oddalił.

Z ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Okręgowy wynika, że lotnisko cywilne P. jest własnością pozwanego P. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. W dniu 30 stycznia 2012 r. Sejmik Województwa (...) podjął uchwałę nr (...) w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska P. w P. W uchwale tej wprowadzono wymagania techniczne dotyczące budynków położonych w strefie wewnętrznej obszaru ograniczonego użytkowania w postaci obowiązku zapewnienia właściwego klimatu akustycznego w budynkach z pomieszczeniami wymagającymi ochrony akustycznej poprzez stosowanie przegród budowlanych o odpowiedniej izolacyjności akustycznej. Wskazano w niej, że przez odpowiednią izolacyjność akustyczną przegród budowlanych należy rozumieć izolacyjność akustyczną określoną zgodnie z Polskimi Normami w dziedzinie akustyki budowlanej z uwzględnieniem poziomu hałasu powodowanego przez starty, lądowania, przeloty statków powietrznych, operacje naziemne i inne źródła hałasu związane z funkcjonowaniem lotniska, przy zapewnieniu wymaganej wymiany powietrza w pomieszczeniu, a także wymaganej izolacyjności cieplnej. Stwierdzono również, że przez właściwy klimat akustyczny w budynkach rozumie się poziom dźwięku zgodny z obowiązującymi Polskimi Normami w dziedzinie akustyki budowlanej. Powyższa uchwała weszła w życie 28 lutego 2012 r.

Powodowie są współwłaścicielami, na zasadach wspólności majątkowej małżeńskiej, nieruchomości położonych w P. przy ul. (...) i (...), zabudowanych jednorodinnymi, jednokondygnacyjnymi budynkami mieszkalnymi wzniesionymi w zabudowie bliźniaczej. Nieruchomości te znalazły się w strefie wewnętrznej obszaru ograniczonego użytkowania lotniska P. w P. i na skutek ograniczeń w zakresie korzystania z nieruchomości wprowadzonych uchwałą Sejmiku Województwa (...) nr (...), ich wartość uległa zmniejszeniu. Wartość każdej z tych nieruchomości spadła o 68 272,00 zł (łącznie 136 544,00 zł), biorąc pod uwagę ich stan na dzień wprowadzenia obszaru ograniczonego użytkowania (tj. 28 lutego 2012 r.), a ceny obecne (tj. aktualne w dacie sporządzenia opinii przez biegłego sądowego). Sąd Okręgowy ustalił, że powołana uchwała Sejmiku Województwa (...) stała się bodźcem, który wywarł i wywiera decydujący wpływ na zachowania uczestników rynku nieruchomości położonych na obszarze ograniczonego użytkowania lotniska, uświadamiając im przyczynę jego utworzenia, jaką jest ponadnormatywny hałas występujący na tym terenie.

Według Sądu Okręgowego, gdyby nie występował hałas lotniczy, budynki mieszkalne powodów spełniałyby wymagania Polskich Norm w zakresie izolacyjności akustycznej dla występującego w środowisku hałasu. Jednak aktualnie budynki te wymagają dodatkowych nakładów w celu dotrzymania norm co do izolacyjności akustycznej dla poziomu hałasu powodowanego działalnością lotniska P. Szacunkowe koszty adaptacyjne z tytułu przystosowania obu budynków powodów do wymagań akustycznych ustanowionych dla strefy wewnętrznej obszaru ograniczonego użytkowania lotniska wynoszą 105 003,50 zł.

Przed wniesieniem pozwu, pismem z 21 marca 2013 r. powodowie wezwali pozwanego do zapłaty odszkodowania w związku z obniżeniem wartości nieruchomości oraz koniecznością przeprowadzenia rewitalizacji akustycznej budynków, w łącznej kwocie 250 000 zł. Następnie, pismem z 28 maja 2013 r., powodowie wezwali pozwanego do zapłaty odszkodowania w związku z obniżeniem wartości obu nieruchomości w kwotach po 150 000 zł oraz koniecznością przeprowadzenia rewitalizacji akustycznej obu budynków w kwotach po 100 000 zł. W piśmie tym wezwali pozwanego do podjęcia negocjacji co zgłoszonych roszczeń, co okazało się bezskuteczne.

Ustalenia faktyczne w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy oparł - w zasadniczym zakresie - na opinii biegłego sądowego J.W. (zarówno pisemnej, jak i ustnej złożonej na rozprawie), który oszacował wartość nieruchomości powodów, ustalił wysokość spadku ich wartości spowodowanego utworzeniem obszaru ograniczonego użytkowania, a także określił wartość nakładów koniecznych dla zachowania prawidłowego klimatu akustycznego budynków. Do zgłoszonych przez pozwanego zastrzeżeń i wątpliwości do opinii biegły ten odniósł się w opinii uzupełniającej oraz w opinii ustnej. Sąd Okręgowy

oparł się również na opinii biegłego sądowego z dziedziny akustyki A. K., do której strony nie zgłosiły jakichkolwiek zastrzeżeń.

Sąd Okręgowy wskazał, że podstawą prawną dochodzonego pozwem roszczenia jest m.in. przepis art. 129 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1219 ze zm., zwana dalej „p.o.ś”), zgodnie z którym w związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości jej właściciel może żądać odszkodowania za poniesioną szkodę, przy czym szkoda obejmuje również zmniejszenie wartości nieruchomości. Powodowie zgłosili pozwanemu roszczenie pismami z 21 marca 2013 r. i 28 maja 2013 r., a więc przed upływem dwóch lat od wejścia w życie uchwały ustanawiającej obszar ograniczonego użytkowania. Ustanowienie strefy ograniczonego użytkowania spowodowało ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości powodów, które znalazły się w strefie wewnętrznej tego obszaru, chociażby z uwagi na zawężenie uprawnień właścicielskich, wyrażające się np. w konieczności znoszenia ponadnormatywnego hałasu. Badając, jaki był zakres spadku wartości tych nieruchomości po wprowadzeniu obszaru ograniczonego użytkowania, Sąd Okręgowy przeprowadził dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu budownictwa i wyceny nieruchomości J. W. Na podstawie przeprowadzonych badań i wyliczeń biegły stwierdził, że w wyniku ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania lotniska P., spadek wartości nieruchomości powodów wynosi 68 272,00 zł co do każdej z nich.

Odnosząc się do zgłoszonego przez powodów żądania odszkodowania odpowiadającego nakładom koniecznym do zapewnienia ich budynkom właściwego klimatu akustycznego, Sąd Okręgowy wskazał, że istnienie tego wymagania wynika z treści § 9 uchwały nr (...) Sejmiku Województwa (...) Zgodnie zaś z art. 136 ust. 3 p.o.ś., w razie określenia na obszarze ograniczonego użytkowania wymagań technicznych dotyczących budynków, szkodą, o której mowa w art. 129 ust. 2 p.o.ś., są także koszty poniesione w celu wypełnienia tych wymagań przez istniejące budynki, nawet w przypadku braku obowiązku podjęcia działań w tym zakresie. Wysokość tej szkody została wykazana dowodami z opinii biegłego sądowego z dziedziny wyceny nieruchomości oraz opinii biegłego sądowego z dziedziny akustyki, i oszacowana na kwotę 105 003,50 zł.

O roszczeniu odsetkowym Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 455 k.c. oraz art. 481 § 1 i 2 k.c., mając na uwadze stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w (...) w wyroku z 8 lutego 2017 r. (I ACa (...)). W orzeczeniu tym wyjaśniono, że skuteczne wezwanie do zapłaty odszkodowania pieniężnego musi zawierać treści pozwalające dłużnikowi na rzeczowe, według kryteriów obiektywnych, ustosunkowanie się do żądania, tak co do zasady, jak i co do wysokości. Tylko w takim bowiem przypadku można dłużnikowi przypisać opóźnienie w wywiązaniu się ze zobowiązania. W ocenie Sądu Okręgowego, miarodajne dane pozwalające obiektywnie ustalić spadek wartości nieruchomości powodów oraz niezbędne nakłady na ochronę akustyczną ich budynków,

zawarte były dopiero w opiniach biegłego sądowego J. W., opracowanych w toku niniejszego postępowania. Treść opinii pozwalała bowiem pozwanemu na rzeczowe, według kryteriów obiektywnych, ustosunkowanie się do żądań powodów, tak co do zasady, jak i co do wysokości. Sąd Okręgowy uznał, że ponieważ pozwany odebrał opinie biegłego sądowego J. W. w dniu 23 grudnia 2016 r., to uwzględniając 14-dniowy termin na zapoznanie się z ich treścią i przedsięwzięcie niezbędnych czynności do zapłaty, pozwany pozostawał w opóźnieniu w zaspokojeniu żądania powodów od 7 stycznia 2017 r., więc od tego dnia zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie od obu kwot odszkodowania.

Wyrokiem z 5 grudnia 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelacje obu stron procesu wniesione od wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny podzielił zarówno ustalenia faktyczne, jak i ocenę prawną Sądu pierwszej instancji, w szczególności w zakresie określenia daty początkowej płatności odsetek ustawowych za opóźnienie. Stwierdził, że co do zasady roszczenie powodów, jako bezterminowe, zgodnie z art. 455 k.c. stało się wymagalne po wezwaniu pozwanego do jego zaspokojenia. Jednak wskazanie daty początkowej płatności odsetek ustawowych za opóźnienie w każdej sprawie zależy od konkretnych ustaleń co do tego, jakie zdarzenie wywołało skutki powstania stanu wymagalności roszczenia. Sąd Apelacyjny wyraził pogląd, że ani doręczenie pism wzywających pozwanego do zapłaty odszkodowania, ani złożenie pozwu nie mogą być traktowane jako zdarzenia w rozumieniu art. 455 k.c., skutkujące powstaniem stanu wymagalności dochodzonych w niniejszej sprawie roszczeń. Skuteczne wezwanie do zapłaty odszkodowania pieniężnego musi bowiem zawierać treści pozwalające dłużnikowi na rzeczowe ustosunkowanie się do żądania, tak co do zasady, jak i co do wysokości, a pierwszym zdarzeniem spełniającym te wymagania było doręczenie pozwanemu opinii biegłego sądowego.

Sąd drugiej instancji zauważył, że zgłaszając roszczenie w trybie art. 129 ust. 4 u.p.o.ś., pismem z 28 maja 2013 r. powodowie wezwali pozwanego do zapłaty kwoty 500 000 zł (2 x po 150 000 zł tytułem odszkodowania w związku ze spadkiem wartości nieruchomości i 2 x po 100 000 zł tytułem odszkodowania obejmującego nakłady związane z zapewnieniem właściwego klimatu akustycznego budynków). Natomiast w pozwie złożonym 14 czerwca 2013 r., a więc w niecały miesiąc od zgłoszenia roszczenia, powodowie żądali zapłaty 260 000 zł (2 x po 80 000 zł tytułem odszkodowania w związku ze spadkiem wartości nieruchomości i 2 x po 50 000 zł tytułem odszkodowania obejmującego nakłady związane z zapewnieniem właściwego klimatu akustycznego budynków), a więc domagali się kwoty blisko o połowę mniejszej od pierwotnie zgłoszonej. Ponadto w uzasadnieniu pozwu powodowie stwierdzili: „Na chwilę obecną nie jest możliwym dokładne ustalenie poniesionej przez powoda szkody, dlatego też szkoda ta zostanie wykazana przy pomocy opinii łącznej biegłego z dziedziny budownictwa oraz biegłego z dziedziny akustyki, jak i biegłego z dziedziny szacowania nieruchomości. Powodowie

zastrzegają sobie możliwość rozszerzenia pozwu po przeprowadzeniu dowodu z opinii wnioskowanych biegłych sądowych.”, co prowadzi do wniosku, że mieli oni świadomość, iż zgłoszone w pozwie żądanie nie jest na tyle sprecyzowane, zwłaszcza co do wysokości, aby można było traktować je jako wezwanie do zapłaty w rozumieniu art. 455 k.c., skutkujące popadnięciem pozwanego w opóźnienie.

Według Sądu Apelacyjnego, za rozwiązaniem przyjętym przez Sąd Okręgowy przemawia jeszcze jeden argument, wynikający z treści art. 363 § 2 k.c. Zgodnie z powołanym przepisem, jeżeli naprawienie szkody ma nastąpić w pieniądzu, wysokość odszkodowania powinna być ustalona według cen z daty odszkodowania, chyba że szczególne okoliczności wymagają przyjęcia za podstawę cen istniejących w innej chwili. W niniejszej sprawie wysokość odszkodowania została określona według cen z daty wyliczenia odszkodowania, bowiem biegły sądowy w swojej opinii wyraźnie wskazał, że wartość utraty wartości nieruchomości oraz wysokość nakładów na budynki w celu właściwego zabezpieczenia akustycznego wyliczał według stanu nieruchomości z 28 lutego 2012 r. oraz cen na dzień sporządzenia opinii (tj. na październik i listopad 2016 r.). W takiej sytuacji zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie po upływie 14 dni od dnia doręczenia pozwanemu opinii biegłego sądowego było prawidłowe, ponieważ dopiero z tą chwilą pozwany uzyskał wiedzę, w jakiej wysokości ustalony został ubytek wartości nieruchomości i jaka była wysokość nakładów na budynki w celu właściwego zabezpieczenia akustycznego, a zatem z zapłatą jakiej konkretnie kwoty powinien się liczyć. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, zasądzenie na rzecz powodów dochodzonych kwot z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 7 stycznia 2017 r. skutkowało pełnym naprawieniem poniesionej przez nich szkody. Sąd drugiej instancji nie zgodził się również z poglądem pozwanego, że odsetki ustawowe za opóźnienie powinny być przyznane powodom dopiero od daty wyrokowania, wskazując, że wydany w sprawie wyrok ma charakter deklaracyjny, a nie konstytutywny.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wnieśli powodowie, zaskarżając go w części, tj. w punkcie 1 w zakresie oddalającym apelację powodów co do dodatkowego zasądzenia od pozwanego na ich rzecz: odsetek ustawowych od kwoty 136 544 zł za okres od 14 czerwca 2013 r. do 6 stycznia 2017 r., a także odsetek ustawowych od kwoty 105 003,50 zł za okres od 14 czerwca 2013 r. do 6 stycznia 2017 r.

Zaskarżonemu wyrokowi powodowie zarzucili naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. w zw. z art. 363 § 2 k.c. w zw. z art. 6 k.c., a nadto w związku z art. 129 ust. 2 i 4 i art. 136 ust. 3 w zw. z art. 135 ust. 1 i 2 ustawy Prawo ochrony środowiska poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że w sprawie roszczeń określonych w art. 129 ust. 2 p.o.ś. w zw. z art. 136 ust. 3 p.o.ś. uzasadnione jest zasądzenie odsetek ustawowych (za opóźnienie) od daty doręczenia stronom opinii biegłego sądowego, nie zaś od daty wystąpienia z roszczeniami do zarządcy lotniska w trybie art. 129 ust. 4 p.o.ś., jak i przyjęcie, że to na wierzycielu spoczywa obowiązek

wykazania przesłanek uzasadniających odstąpienie od reguł wskazanych w art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c.

Skarżący wniesli o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w zaskarżonym zakresie i jego zmianę poprzez dodatkowe zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów: odsetek ustawowych od kwoty 136 544 zł za okres od 14 czerwca 2013 r. do 6 stycznia 2017 r. oraz odsetek ustawowych od kwoty 105 003,50 zł za okres od 14 czerwca 2013 r. do 6 stycznia 2017 r., ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd drugiej instancji. Ponadto wniesli o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Pozwany w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na uwzględnienie.

W judykaturze jednolicie przyjmuje się, że początek okresu opóźnienia, za który przysługują wierzycielowi odsetki, wyznacza wymagalność roszczenia. Zasady określania wymagalności reguluje art. 455 k.c., zgodnie z którym świadczenia powinno zostać spełnione w terminie oznaczonym bądź wynikającym z właściwości zobowiązania, a jeśli termin nie może zostać sprecyzowany w ten sposób, świadczenie powinno być zrealizowane niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do jego wykonania. Przy tym, świadczenie należy spełnić niezwłocznie, to znaczy w terminie uwzględniającym czas potrzebny w normalnym biegu starannie wykonywanych czynności na zweryfikowanie zasadności żądania zawartego w wezwaniu i jego pilną realizację (zob. m.in. uzasadnienie uchwały SN z 8 listopada 2019 r., III CZP 32/19, a także wyroki SN: z 8 listopada 2016 r., III CSK 342/15, z 19 lipca 2019 r., II CSK 533/18 i z 17 września 2020 r., I CSK 626/18).

Kwestia, od jakiej chwili uprawnionemu do otrzymania odszkodowania za szkodę określoną w art. 129 ust. 2 w zw. z art. 136 ust. 3 p.o.ś. należą się odsetki za opóźnienie w spełnieniu tego świadczenia, była sporna w orzecznictwie. Według jednego z poglądów, odsetki przysługują wierzycielowi od dnia wyrokowania, kiedy dłużnik uzyskuje wiedzę o istnieniu swojego zobowiązania i jego wysokości. Według drugiego stanowiska, dopiero z chwilą określenia w toku procesu przez biegłego sądowego wielkości spornej szkody i doręczenia pozwanemu jego opinii, dłużnik dowiadyuje się o rozmiarze swojego zadłużenia i popada w opóźnienie, jeżeli nie spełni świadczenia niezwłocznie. Trzecie zaś stanowisko zakłada, że wymagalność roszczenia o zapłatę odszkodowania łączy się z czynnością wezwania dłużnika do spełnienia świadczenia.

Powyższa rozbieżność stanowisk była przyczyną podjęcia przez Sąd Najwyższy uchwały z 8 listopada 2019 r. (III CZP 32/19, OSNC 2020, nr 10, poz. 81), w której wyjaśniono, że zasądzenie odszkodowania za szkodę określoną w art. 129 ust. 2 w zw. z art. 136 ust. 3 p.o.ś. według cen z dnia jego ustalenia nie wyłącza przyznania odsetek za opóźnienie od dnia powstania stanu opóźnienia. Przepis art. 363 § 2 k.c. nie odnosi się bowiem do wymagalności roszczenia ani opóźnienia w spełnieniu świadczenia odszkodowawczego. Należy więc przyjąć, że także w wypadku, kiedy przedmiotem sporu jest świadczenie odszkodowawcze dochodzone na podstawie art. 129 ust. 2 w zw. z art. 136 ust. 3 p.o.ś., zasadą pozostaje, iż termin płatności świadczenia - w zakresie kwot w nim żądanych i uznanych ostatecznie za uzasadnione - wyznacza wezwanie dłużnika do zapłaty, które powinno precyzować rodzaj szkody, jej źródło i wysokość żadanego odszkodowania.

W orzecznictwie trafnie zauważa się, że przyznanie odszkodowania wyliczonego według cen z chwili zamknięcia rozprawy (art. 316 § 1 k.p.c.) rekompensuje powodowi jedynie pierwotną szkodę - w niniejszej sprawie obejmującą zmniejszenie wartości nieruchomości oraz nakłady konieczne do zapewnienia właściwego klimatu akustycznego budynkom. Natomiast odsetki ustawowe za opóźnienie w zapłacie tego odszkodowania są środkiem związanym z nienależytym wykonaniem zobowiązania odszkodowawczego. Mogą one pełnić różne funkcje: stanowią odszkodowanie z tytułu niespełnienia w terminie pierwotnego świadczenia odszkodowawczego, mobilizują obowiązane do naprawienia szkody w terminie, stanowią wynagrodzenie za korzystanie dłużnika z kwoty niewypłaconego odszkodowania. Przy tym, funkcje te nie są związane z pierwotnie wyrządzoną szkodą, lecz z nienależytym spełnieniem świadczenia odszkodowawczego (zob. wyrok SN z 21 stycznia 2021 r., II CSKP 33/21).

W powołanym wyżej orzeczeniu trafnie przyjęto, że jeżeli roszczenie odszkodowawcze powstało wcześniej niż chwila określenia wysokości odszkodowania w toku postępowania sądowego i wcześniej też stało się wymagalne, wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie od tej wcześniejszej daty. Przy tym, zgodnie z art. 481 § 1 k.c., w razie opóźnienia dłużnika wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby było ono następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Odpowiedzialność z tego tytułu ma więc charakter obiektywny, niezależny od przyczyn, które spowodowały powstanie opóźnienia. Oznacza to, że dla oceny powstania roszczenia odsetkowego kwestię zachowania przez dłużnika należytej staranności w zakresie uzyskania wiedzy o roszczeniu i jego rozmiarze, należy uznać za prawnie irrelevantną.

Podkreślenia wymaga fakt, że samo istnienie możliwości żądania odsetek od dnia powstania opóźnienia poprzedzającego chwilę ustalenia odszkodowania w toku postępowania sądowego nie oznacza, że odsetki te będą zawsze należne od daty wynikającej z wezwania do zapłaty i od kwoty określonej w tym wezwaniu. Dla zasądzenia odsetek za ten wcześniejszy okres konieczne jest wcześniejsze powstanie opóźnienia w

spełnieniu świadczenia, co zakłada istnienie wcześniej roszczenia odszkodowawczego, a także konieczność wykazania przez powoda jego wysokości, gdyż odsetek można żądać tylko od zobowiązania pieniężnego w sprecyzowanej kwocie. Przy tym, nie jest wykluczone, że wysokość szkody istniejącej we wcześniejszej dacie będzie różna od tej, która ustalona zostanie na dzień zamknięcia rozprawy. Naturalne jest bowiem, że rozmiar szkody zmienia się w czasie. W takiej sytuacji różna może też okazać się podstawa obliczania odsetek za opóźnienie za poszczególne okresy (zob. wyroki SN: z 22 maja 2019 r., IV CSK 106/18 i z 21 stycznia 2021 r., II CSKP 33/21).

Trafny jest również pogląd, że zgodnie z art. 6 k.c. ciężar dowodu co do istnienia już wcześniej opóźnienia w wykonaniu zobowiązania odszkodowawczego spoczywa na wierzycielu, który wywodzi z tego faktu skutki prawne, domagając się zapłaty odsetek. Przy tym, wierzyciel powinien wykazać nie tylko, że wcześniej wezwał dłużnika do zapłaty, lecz także istnienie i wysokość roszczenia odszkodowawczego aktualną na datę wymagalności roszczenia. Sąd rozstrzygający sprawę może w konkretnych okolicznościach, na podstawie art. 231 k.p.c., przyjąć domniemanie faktyczne, że wysokość szkody w przeszłości była nie mniejsza niż jej wysokość, która została udowodniona w toku postępowania. Jednak będzie to uzasadnione jedynie w sytuacjach, w których między chwilą ustalenia wysokości odszkodowania w toku postępowania i datą jego wymagalności w przeszłości nie upłynęło dużo czasu, a ponadto warunki ekonomiczne nie uległy zasadniczym zmianom.

W niniejszej sprawie powodowie mogliby żądać odsetek ustawowych za opóźnienie od zasądzonych na ich rzecz kwot odszkodowań, liczonych od wezwania pozwanego do zapłaty, jedynie wówczas, gdyby wykazali, że wysokość szkody określona w opinii biegłego sądowego może zostać uznana za miarodajną dla ustalenia, jaka szkoda istniała w chwili wynikającej z tego wezwania. Powodowie wezwali pozwanego do zapłaty odszkodowań w 2013 r., zaś opinia biegłego sądowego J. W. określająca aktualną wysokość szkody została sporządzona w 2016 r., a więc trzy lata później. W takiej sytuacji faktycznej zasady doświadczenia życiowego nakazują przyjąć, że w chwili wezwania do zapłaty szkoda powodów była niższa od tej określonej przez biegłego sądowego. Natomiast powodowie (jako poszkodowani) nie sprostali ciężarowi dowodu i nie wykazali, że w czasie, kiedy wskutek wezwania skonkretyzował się termin spełnienia świadczenia, szkoda miała co najmniej taką wysokość, jak ta, od której (w związku z odszkodowaniem) żądają obecnie odsetek.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. w zw. art. 398²¹ k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 3 w zw. z § 2 pkt 6

rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

ke